

*Голові спеціалізованої вченої ради
Д64.707.03 Національного університету
цивільного захисту України, заслуженому
працівнику освіти, д.держ.упр., професору
С.М. Домбровській*

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата наук з державного управління

Диганової Анни Юріївни

на дисертаційну роботу Копанчук Олени Євгенівни на тему: «Механізми захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин», поданої до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.05 – державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку.

Актуальність теми дослідження, її зв'язок з науковими програмами, темами.

В сучасних умовах державну політику захисту національних інтересів України можна охарактеризувати, як недостатньо ефективну та результативну, яка потребує удосконалення у таких сферах: дотримання прав і свобод людини і громадянина; забезпечення суверенітету України, її територіальної цілісності, недоторканності державного кордону, демократичність конституційного ладу, верховенство права; забезпечення конкурентоспроможності держави та економічного добробуту населення, збереження та розвиток духовних і культурних цінностей суспільства; створення безпечних умов життєдіяльності, захисту навколишнього

природного середовища; створення умов для сприйняття Української держави міжнародним співтовариством як повноцінного і рівноправного його члена.

Тому темпи та напрями подальшого формування та розвитку державної політики захисту національних інтересів України в сучасних кризових умовах в значній мірі залежать від ефективності та результативності механізмів захисту національних інтересів країни, що й обумовлює актуальність дисертаційного дослідження Копанчук О.Є., постановку мети роботи, завдань для її досягнення та формулювання відповідних висновків.

Актуальність теми дисертаційного дослідження підтверджується і тим фактом, що виконана Копанчук О.Є. дисертація є невід'ємною частиною науково-дослідної теми навчально-науково-виробничого центру НУЦЗУ «Розробка механізмів державного управління соціально-економічною сферою та її галузями в контексті забезпечення безпеки українського суспільства» (державний реєстраційний номер 0118U001007). Внесок автора в опрацювання означеної теми полягає в обґрунтуванні підходів до удосконалення механізмів захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин.

Отже, обрана тема дисертації Копанчук О.Є. є актуальною, а поставлена мета дослідження заслуговує на увагу практиків-управлінців, оскільки спрямована на вирішення питань підвищення дієвості та результативності механізмів захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин.

Ступінь обґрунтованості та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації є логічно викладеними, достовірними й достатньо аргументованими. Це забезпечується глибоким аналізом основних теоретичних питань досліджуваної проблеми на базі наукових праць відомих учених. Запорукою цього виступив вибір

методичного підґрунтя дослідження, яким стало використання системного підходу, який полягає в комплексному дослідженні механізмів захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин. Варто відзначити, що під час вивчення обраного предмету дослідження здобувач застосовував ще й такі загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, як порівняльного аналізу, логіко-семантичний, історичний, аналізу та синтезу, спостереження й теоретичного узагальнення, абстрактно-логічний.

На користь достатньо високої оцінки достовірності та обґрунтованості положень сформульованих дисертантом свідчить й значна інформаційна база дисертаційного дослідження. До неї відносяться як законодавчі, нормативно-правові акти, так і офіційні статистичні й аналітичні дані. Опрацьована значна кількість наукових публікацій з викладенням результатів теоретичних і методичних розробок із проблематики, пов'язаної із захистом національних інтересів України у сфері міжнародних відносин.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження.

Головні положення наукової новизни тісно пов'язані з результатами вирішення здобувачем основних завдань дисертаційного дослідження.

Особливо слід відзначити положення наукової новизни, за яким обґрунтовано концептуальні засади Стратегії формування та реалізації механізмів захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин в умовах сучасних міжнародних викликів (загострення боротьби за ресурси, світової пандемії пов'язаної з коронавірусною інфекцією COVID-19), а також наростаючої багатополлярністю міжнародного простору перед усіма країнами (а у випадку з Україною це ще й втрата частини території та втручання третіх країн у внутрішні справи держави), що дозволило переосмислити, відкоригувати, а також чітко визначити українські національні інтереси в умовах глобальних викликів.

Одними з найбільш вагомих, з огляду на зміст завдань дисертаційного дослідження є вдосконалені дисертантом:

– положення про взаємозв'язок політико-управлінського режиму держави і національних інтересів, висновок про те що тільки демократична держава може бути запорукою успіху суспільства, яке реалізується через свої основні інтереси за допомогою політичної та економічної свободи, яка здатна більшою мірою, ніж недемократична, висловити такий важливий імператив суспільної й державної діяльності, як національний інтерес, що активно підтримується всім суспільством;

– методичний підхід до удосконалення комплексного механізму захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин, який передбачає наявність таких його складових: політико-правова, організаційно-адміністративна, інформаційно-пропагандистська, соціально-економічна, інноваційно-технологічна, комплексна дипломатична, спрямованих на зміцнення ключових аспектів власної зовнішньої політики в плані боротьби з міжнародним тероризмом, екстремізмом, релігійним радикалізмом, незаконною міграцією, екологічними ризиками, зміною клімату та загрозами інформаційній і продовольчій безпеці.

– системний підхід до стратегічного планування вирішення міждержавних конфліктів і спорів, а також цивільних конфліктів у прилеглих регіонах з акцентом на можливості превентивної економічної дипломатії та медіації з метою підвищення передбачуваності доктринальних засад державної політики захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин;

Становлять значний інтерес також такі положення наукової новизни, що пов'язуються з подальшим розвитком:

– практичний підхід до трансформації механізмів захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин на основі принципів зовнішньої відкритості, багатовекторності, прагматизму, проактивності та мультилатералізму з метою створення стимулу для активізації конструктивного розвитку економіки країни в масштабах всього суспільства у контексті формування умов для ефективного виконання запланованих

економічних реформ.

— узагальнення світових тенденцій та систематизація концептуальних підходів щодо особливостей формування механізмів захисту національних інтересів у сфері міжнародних відносин в різних країнах, що дозволило розробити практичні рекомендації щодо напрямів удосконалення механізмів захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин та адаптувати їх до сучасних умов.

Виокремлення автором механізмів з інтегративними ознаками збільшить можливість досягнення запланованих позитивних результатів, а також забезпечить системне вирішення проблемних питань у сфері захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин.

Наукова новизна одержаних результатів і наукова їх цінність полягають у тому, що дисертаційна робота побудована на багатоаспектному аналізі досліджуваної проблеми, а це свідчить про певний внесок у теорію та практику державного управління та сприяння подальшому розвитку системи захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин на основі удосконалення виокремлених дисертантом механізмів.

Теоретична та практична значимість результатів дослідження.

Аналіз наукових результатів, одержаних автором дисертації, дозволяє позитивно оцінити теоретичне значення роботи для подальшого удосконалення існуючих механізмів захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин. Воно полягає в уточненні їх сутності та змісту, узагальненні існуючих світових тенденцій в цій сфері, виявленні основних проблем та протиріч, які заважають цьому процесу в Україні, що, в свою чергу, дозволило Копанчук О.Є. генерувати пропозиції щодо напрямів удосконалення механізмів захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин.

Практична значимість роботи полягає в тому, що теоретичні розробки та напрацювання здобувача використані на різних рівнях державного

управління та в навчальному процесі.

Ураховуючи вищевикладене, можемо зазначити, що висновки та пропозиції автора дисертаційної роботи мають як теоретичне, так і практичне значення.

Оцінка повноти викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях та авторефераті.

Публікації Копанчук О.Є. повною мірою відображають зміст дисертаційної роботи та отримані висновки.

Основні положення дисертаційної роботи опубліковано в 10 наукових працях, загальним обсягом 5,5 у.д.а., зокрема 5 статей у наукових фахових виданнях, у т.ч. в 1 стаття – у закордонному виданні, а також 4 – тези доповідей на конференціях, які відповідають стандартам, встановленим МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління.

Основні теоретичні положення і висновки дисертаційного дослідження були апробовані на міжнародних і вітчизняних науково-практичних заходах, а саме: XVIII Міжнародній науково-методичній конференції «Безпека життя і діяльності людини – освіта, наука практика» (м. Луцьк, 2020 р.), VII Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи» (м. Дніпро, 2020 р.), II Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Формування ефективних механізмів управління в умовах трансформації соціально-економічних систем» (м. Харків, 2020 р.) та Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Державне управління у сфері цивільного захисту: наука, освіта, практика» (м. Харків, 2020 р.).

Порівняння тексту автореферату з текстом дисертації дозволяє дійти висновку про ідентичність основних положень дисертаційного дослідження та матеріалу, викладеного в авторефераті. Він не містить інформації, яка

відсутня в дисертації. У її змісті реалізовані завдання дослідження, а їх вирішення складає наукову новизну отриманих результатів дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел.

Дискусійні положення і зауваження щодо змісту дисертації.

Дисертаційне дослідження виконане на достатньо високому науково-теоретичному рівні, але мають місце окремі дискусійні положення та зауваження, а саме:

1. Для досягнення в дисертації поставленої мети здобувач передбачає вирішення низки завдань, серед яких визначення стратегічних пріоритетів розвитку механізмів захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин в умовах євроінтеграції (5-е завдання), однак чомусь не ставить собі за завдання розгляд питання євроатлантичної інтеграції України, яка в умовах існуючих викликів могла б стати одним з найдієвіших інструментів захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин.

2. Основний зміст першого розділу роботи «Теоретичні засади забезпечення державних механізмів захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин», здобувач більшою мірою присвячує розгляду лише поняття «національні інтереси» (підрозділи 1.1 та 1.2), а підрозділ 1.3 «Базові фактори формування державної політики захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин» носить більше аналітико-проблемний, а не теоретико-методичний характер. В той же час автор приділяє недостатньо уваги теоретичному обґрунтуванню інших дефініцій дисертаційної роботи, таких як «державне управління», державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку, «механізми захисту національних інтересів».

3. Емпірична база дослідження щодо характеристики сучасного стану механізмів захисту національних інтересів України у сфері міжнародних

відносин у підрозділі 2.1. дисертації «Результативність механізмів захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин в сучасних умовах» подана неповно та дещо поверхнево, без пошуку дотичних елементів та системного їх аналізу. Доцільно було б розрізнені статистичні дані розглядати комплексно за допомогою інтегрованих показників. Це дозволило б здобувачу створити єдину аналітичну площину щодо сучасного стану та протиріч розвитку системи надання адміністративних послуг засобами електронного урядування в Україні та зробити певні узагальнення, висновки та пропозиції.

4. Аналізуючи нормативно-правове поле щодо формування та реалізації механізмів захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин, здобувач, як правило, звертається лише до констатації факту існування законодавчих актів та їх змісту. Разом із тим дисертанту доцільно було більш ретельно підійти до аналізу наявних проблем та суперечностей у діючому законодавстві, тобто закласти логіку для подальшого наукового пошуку та формування висновків та пропозицій у третьому розділі дисертації, де розглядаються напрями удосконалення механізмів захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин.

5. Назва рисунку в дисертації та авторефераті «Поетапна модель трансформації механізмів захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин» не в повній мірі відповідає його змісту. Адже, на ньому наведено не лише механізми, а фактично представлена вся система державного управління, якою окреслено стратегічні цілі, пріоритети, механізми та очікувані результати в питаннях захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин.

Разом із тим, зроблені зауваження та висловлені побажання мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження і скоріше визначають перспективи та конкретизують напрями подальшої наукової роботи дисертанта.

Загальний висновок.

Дисертація Копанчук О.Є. є закінченою, самостійною науковою дослідницькою роботою, що виконана на достатньо високому теоретичному рівні, розв'язує конкретне науково-прикладне завдання, містить науково-практичні рекомендації щодо напрямів удосконалення механізмів захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин, відрізняється певною оригінальністю, як у постановці завдань дослідження, так і в інтерпретації отриманих результатів. Теоретичні висновки та практичні рекомендації, викладені в дисертації, носять достовірний та аргументований характер, мають єдину логіку викладення та змістовно становлять єдине ціле.

На підставі зазначеного, вважаю, що дисертаційна робота на тему: «Механізми захисту національних інтересів України у сфері міжнародних відносин» виконана на високому науково-методичному рівні, відповідає вимогам відповідних пунктів 11, 12, 13 та 14 «Порядку присудження наукових ступенів» МОН України, а саме: є завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати в галузі державного управління, які вирішують конкретне науково-прикладне завдання, а її автор Копанчук Олена Євгенівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.05 – державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку.

Офіційний опонент

кандидат наук з державного управління,

головний державний інспектор

митного поста «Херсон-аеропорт»

Чорноморської митниці Держмитслужби

А.Ю. Диганова